

רב ארי קילסון: מראי מקומות- נדרים דף פ"ג

- (א) **אמר ר' יוסף אין נזירות לחצאין-** פי' הר"ן, דכיון דלא משכחת נזירות שלא יחול אף על זג וחרצן, כי אמר רחמנא יפרנו דמשמע כולי, ע"כ אפי' על זג וחרצן קאמר. וע' בחי' הגרי"ז על הרמב"ם (סוף הל' נזירות, עמ' 56), שכ' שיש לחקור בהא דאמרי' דאין נזירות לחצאין. האם הביאור הוא דההפדה באמת לא חלה על איסור חרצן דלית בה עינוי נפש, אלא דנזירות של חרצן מתבטלת ממילא, ומשו"ה אין נזירות לחצאין. או דיש לפרש דכיון דאין הנזירות לחצאין וכולה חד מילתא היא, ע"כ ממילא דלא שייך בזה הדין דאינו מפר לשאין מתענה, כיון דכולה חד מילתא היא, ע"כ ממילא דלא שייך בזה הדין דאינו מפר לשאין מתענה, כיון דכולהו חד מילתא נינהו בחלות הנדר ובחלות ההפדה, ולא דמיא דב' ככרות שהן ב' דברים נפרדים שאינן תלויין זה בזה. וע"ש שכ' לדייק מדברי הר"ן הנ"ל דס"ל כהצד השני, דהעצם הפרה חל על כולהו, וכן דייק מדברי הרא"ש ותוס' בסוגיין. וכ' דהרמב"ם לא ס"ל כן, אלא דס"ל דההפדה חלה רק על הדבר המתענה, אלא דממילא מתבטלת כל הנזירות. וכן נוטה לשון ר' אברהם מן ההר, שכ' דאין נזירות לחצאין, משום "דמשעה שהפר לה ביין הלך כל הנזירות, והותרה בחרצן וזג, שאין אדם נזיר אם לא יאסר בכולן". וע"ע ברש"ש דהביא מה שפי' הר"ן והרא"ש והק' עליהם דלכאור' הי"ל לפרש דאין שייך להיות נזיר שאינו אסור בכולן [ואולי יש ליישב, דמה שהביא הרש"ש ראי' מגמ' בנזיר, זהו רק בקבלת נזירות, דאינו יכול לקבל חצי נזירות, אבל כיון דכבר חל הנזירות בשלמותה, אולי שפיר יכול לסלק חלק של הנזירות ויהי' לו רק חצי דיני נזירות, ורק משום דיני הפרה ס"ל להר"ן והרא"ש דאין נזירות לחצאין כאן].
- (ב) **דלמא מן יין דאית לה צער הפרה לה, מן חרצן ומן זג לא הפר לה דלא אית לה צערא-** ע' בטל תורה שהביא מהפמ"ג (פתיחה כללית לאור"ח ח"ב, אות י"ז) שחקר אם חצי שיעור ענבים אסור לנזיר, כפי המבואר בילקוט דכל האיסור ענבים לנזיר הוא בגדר סייג, וחצי שיעור ג"כ מטעם סייג, א"כ הוי סייג לסייג דלא אמרי'. וכ' הטל תורה דלכאור' מגמ' כאן מבואר דאפי' זג וחרצן אינם משום סייג, דהא אפי' היכא דיין מותר הי' הנזיר אסור בזג וחרצן, מלבד הכלל דאין נזירות לחצאין, ואם זג וחרצן אינם משום סייג, כ"ש דענבים אינם מטעם סייג, וא"כ ע"כ לא ס"ל להבבלי מש"כ הילקוט.
- (ג) **אלא מאי יש קרבן לחצי נזירות, שלש בהמות בעיא לאתויי- פי' הר"ן,** דאולי אפי' אם נטמאת צריכה להביא הג' בהמות של נזירות דטהרה, דכיון דהבעל מיגז גיזו ואינו עוקרו למפרע, א"כ נמצא דחצי נזירות שמנתה במקומו עומד, ואם יש קרבן לחצי נזירות, הו"ל להביא קרבנות דטהרה אחר שתטהר. והק' המלא הרועים, הא קרבנות דטהרה אינו מביא כי אם כשיכולה לימנה והימים ראשונים יפלו, אבל אשה זו אינה יכולה לימנות עוד נזירות דטהרה, כיון שהבעל מפר לה, וא"כ אין שייך להביא קרבנות דטהרה, והניח בקר'.
- (ד) **אמרי טומאת מת נמי אית לה צערא- וק',** לימא משום דאין נזירות לחצאין, וכ' הר"ן דטומאה שאני, דהא מצינו בנזיר שמשון דאסור ביין ומ"מ מותר לטמא למתים, אלמא דטומאת מתים אינו תלוי בנזירות, וא"כ כמו דשייך נזירות בלא איסור טומאה, ג"כ שייך איסור טומאה בלא שאר דיני נזירות. ותמה הגרי"ז על הרמב"ם (הל' נזירות, עמ' 54) על הרמב"ם שלא הביא דין זה דשייך הפרה על נזירות בלא הפרת דיני הטומאה. ועוד הק', דהא נזירות שמשון הוא דין אחרת ואין שייך לנזירות רגילה כלל, וא"כ איך מביאין ראיות מיני'. ועוד הק', הא לא מצינו אלא ששייך נזירות בלא טומאה, אבל מהכ"ת דשייך טומאה בלא נזירות. ועוד הביא מה שהק' הרא"ש, למה הי' צריך הגמ' להביא עוד משנה להק' קר' זו, הא המשנה דהגמ' הביא בתחלת הסוגיא ג"כ תנן מפורש דיכולה לטמא למתים, וא"כ הי"ל להק' מזה, כיון דלגבי טומאה אין שייך התירוץ דאין נזירות לחצאין. וע"ש באריכות דכ' לבאר ע"פ הסוגיא בנזיר (כ"א) דנסתפק אם אמרי' דהפרת הבעל מיגז גיזו או מיעקר עקר. וכ' הגרי"ז דאפי' אם עוקר, אינה עקירה למפרע ממש כמו התרת חכם, אלא דמכאן ולהבא יש כאן עקירת הנדר למפרע, ואינו גילוי מילתא כלל, אלא דעכשיו נתבטל הנזירות למפרע [ולכאור' כוונתו דהוי "מכאן ולהבא למפרע", וא"כ נמצא דס"ל דעקירת חכם הוי למפרע ממש, ודלא כר' שמעון, וצ"ע בזה]. וכ' דאם אמרי' כן, יהי' נפק"מ כלפי הדינים שאינם עצם דיני הנזירות, דההפדה אינו חל עליהם, דכיון דעד השתא הי' הנזירות

לימוד מסכת נדרים מוקדש על ידי משפחת מרמלשטיין

לזכות כל החיילים ולשמירה על עם ישראל

בקיומו, ולא אמרי' דמעיקרא לא הי' נזירות, א"כ כל הדינים אלו לא יהי' שייך לבטלם למפרע ע"י הפרה, ורק מכאן ולהבא, דאין שום נזירות, גם דינים אלו נופלים מאליהן, אבל למפרע, דלא נתבטלו למפרע ע"י ההפרה, א"כ שפיר היו חלין אז. ועפ"ז ביאר סוגיין, דסוגיין אתי למ"ד מיעקר עקר, דלפי מה דאמרי' דאין נזירות לחצאין, א"כ הביאור הוא דבאמת ההפרה חייל רק על מה שהי' יכול לחול, והשאר מתבטלת ממילא. וא"כ, שפיר פריך הגמ' מהא דאינה מביאה עולת העוף, דאפי' אם אמרי' דאין נזירות לחצאין, הרי לענין טומאה זהו רק דין דנתבטל ממילא, כיון דאין בה צערא דגופא, ואין ההפרה חלה עליה, רק דנתבטל משום הדין דאין נזירות לחצאין. וא"כ, יכולה צריך להיות חייבת להביא עולת העוף, אפי' למ"ד מיעקר עקר, דהא איסור טומאה אינה נתבטל אלא מכאן ולהבא. ולא הק' הגמ' מהא דיש מכאן ולהבא איסור טומאה, דודאי מכאן ולהבא בטל האיסור משום דאין נזירות לחצאין, ולכן לא הי' שייך להק' מהמשנה דהביא הגמ' לעיל, דמזה נראה רק דאין לה איסור טומאה מכאן ולהבא, וזה פשוט, משום דאין נזירות לחצאין. וע"ז תי' הגמ' דטומאת מת ג"כ אית לה צערא דגופא, ולכן ההפרה ג"כ חל על הטומאה עצמה, ואינה בטלה רק משום הדין דאין נזירות לחצאין. ולכן שפיר לא הביא הרמב"ם דין זה דיכול להפר הכל חוץ מדיני טומאה, דכל הנפק"מ בזה הוא רק למ"ד דבעל מיעקר עקר, והטומאה בטל רק משום דאין נזירות לחצאין, ולא משום דההפרה חלה עליה, אבל לפי מה דפסק הרמב"ם דהבעל מיגז גיזו, א"כ אין שום נפק"מ במה דאין ההפרה חלה עליה, כיון דהכל בטל מכאן ולהבא. אבל הר"ן לא הי' יכול לפרש הגמ' כן, דהא הר"ן ס"ל דמה דאמרי' אין נזירות לחצאין היינו דההפרה חלה על כולה, וכמו שהבאנו לעיל שדייק הגרי"ז מדברי הר"ן, וא"כ אין חילוק בין הדבר של עינוי נפש נפש להשאר דברים לענין חלות ההפרה, ולכן הי' צריך לפרש באו"א, דשאני דיני טומאה מכל שאר דיני נזירות, וכנ"ל.

דאם אכלה, היכי מותרת ליקח לקט וכו', הא
אימא סיפא, יכולה היא ליהנות מלקט שכחה ופאה - כ' הר"ן, אבל מן הבעל לא אכלה,
 לאו עני' היא. וע' בקהלות יעקב (סוכה כ"ט), דשואל שם אם קטן פחות מו' דמצוה על אביו לזונו, אם יש לו דין עני ויכול ליקח לקט וכו' או לא. וכ' דלכאור' יש להביא רא' מדברי הר"ן כאן, דאף דאין לאשה שום ממון דילה, אבל כיון דבעלה חייב לזונה, שוב אינה נחשבת לעניי', ויהי' אסור לה ליקח לקט, וכו', וא"כ לכאור' ה"ה בקטן. אלא דחה הרא"י, די"ל דקטן גרע מאשה, דגבי אשה אית לה זכות ממון גבי בעלה, אבל להקטן עד שש ליכא זכות ממון, רק שיש על האב חיוב מצוה לזונו. אולם כ' דאפי' אם נחשב הקטן לעני, אבל כיון דלמעשה אביו נותן לו מזונות, א"כ אין חיוב ליתן לו, משום דאין כאן "די מחסורו", שהרי אינו חסר כלום. ובזה כ' ליישב קו' הקובץ הערות (ביאורי אגדה ב', ו'), דהק' על מה דא"י בסוכה (מו:): דאין לומר לתינוק דיתן לו מידי ואין ליתן לו משום דמלמדו שקר, והק' הקו"ה דלכאור' הרי הוא אמירה לעני דאסור לחזור בו, ולפי הנ"ל א"ש.

רבא אמר לעולם בעל בכלל בריות ומה טעם קאמר, מה טעם אין יכול להפר מפני שיכולה ליהנות מלקט שכחה ופאה - הק' הקרן אורה, איך האשה יכולה ליהנות מהלקט וכו', הרי מציאת אשה לבעלה, וא"כ מה שלקטה שייך לבעלה, והרי היא נהנה משלו. ותי' דבכה"ג לא תקינו רבנן כיון דאין לה ממי ליהנות, ולכן לא תקנו שיהי' להבעל מציאת אשתו. ועוד תי' דכיון דהבעל עשיר הוא, שוב אין לו זכי' בלקט שכחה ופאה [ולכאור' יוצא מדברי הקר"א דאין הבעל זוכה מאשתו, אלא ידה הוי כידו ממש, והוי כאילו הוא זוכה הלקט שכחה ופאה ישר, דלכאור' פשוט הוא דעני המלקט לקט וכו' יכול ליתן מתנה לעשיר, ויכול העשיר לזכות בה, אלא לכאור' צ"ל דס"ל דזוכה ישר, ולכן אינו יכול הבעל לזכות בה]. וכ' דעוד נח' הראשונים בכלל דאם יש להבעל מציאת אשתו היכא דאינו נותן לה מזונות [וא"כ בכלל הקו' אינה לכ"ע].

ר' נחמן אמר לעולם בעל לאו בכלל בריות הוא, והכי קתני נתגרשה יכולה ליהנות - כ' החזון איש (אה"ע קל"ו לפג:), דע"כ ר"ג ס"ל כרבא דמה שיכולה ליהנות מלקט וכו' עושה דאינה נדר של עינוי נפש, דאל"ה, אף דעכשיו יכולה ליהנות ממנו, דאינו בכלל בריות, אבל לאחר גירושין, תהי' מעונה במה שאינה יכולה ליהנות משום אדם, וא"כ למה אינו יכול להפר עכשיו. אלא ע"כ משום דלעולם לא יהי' זה נחשב לע"ג, משום דיכולה ליהנות מלקט וכו', וע"ש עוד מש"כ בסוגיין.
 ווענבים, דהתם הי' יכול להפר הכל, ולא עשה כן, וא"כ אינו מופר כלל.